

รายวิชา สังคมศึกษาฯ

รหัสวิชา ส23101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้สอน

ครูวิชิต ลือยศ

เรื่อง

ทุกข์

ทุกข์
๑

จุดประสงค์

ประจำคาบเรียน

นักเรียนสามารถ**บอก**

ความหมายของทุกข้อ และ

ชั้น 5 ได้ถูกต้อง

จุดประสงค์

ประจำคาบเรียน

นักเรียนสามารถนำหลัก
ขั้น 5 ไปประยุกต์ใช้ได้
อย่างเหมาะสม

จุดประสงค์

ประจำคาบเรียน

นักเรียนสามารถอธิบายถึง
คุณค่าของการนำหลักธรรม
ต่อการดำเนินชีวิตได้

อริยสัจ 4

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : Helena Cuerva. เซน พระพุทธรูป.
<https://pixabay.com/th/photos/เซน พระพุทธรูป-509371/>. ลง
ข้อมูลเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2557

ทุกข์

A man with dark hair and a beard is sitting on a light-colored wooden floor. He is wearing a dark blue t-shirt and blue jeans. He is hugging his knees with both hands. He is wearing a black smartwatch on his left wrist. The background is a solid dark blue color.

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก

Holger Langmaier. ดอกบัวบาน บัว ดอกไม้.

<https://pixabay.com/th/photos/คน-การไว้ทุกข์-ความสิ้นหวัง-2734073/>.

ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2559

คำถาม

ก่อนเข้าบทเรียน

ในความหมายของนักเรียนคิดว่า
ทุกข์คืออะไร และอะไรคือต้นเหตุ
ของการเกิดทุกข์

ความหมาย ทุกข์

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : Ama Dam Vila. การทำสมาธิ.
<https://pixabay.com/th/photos/การทำสมาธิ-1777522/>. ลงข้อมูลเมื่อวันที่
31 ตุลาคม 2558

“ความจริงว่าด้วยทุกข์ คนทุกคน
ต่างก็เคยพบกับความทุกข์ หรือประสบ
ปัญหาบางอย่างมาแล้วทั้งนั้น”

หมวดธรรม

กล่าวถึงทุกข์

ขั้น 5

ในส่วนที่เป็นจิตและเจตสิก

จิต หรือ วิญญาณธาตุ

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : truthseeker08. การนั่งสมาธิ.
<https://pixabay.com/th/photos/การนั่งสมาธิ-1794292/>. ลงข้อมูล
เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2558

“แปลว่า สภาวะที่รู้ เมื่อมีร่างกาย
จึงรู้คิด รู้พิจารณา รู้จักไตร่ตรอง”

“รู้พิจารณา ไตร่ตรอง โดยต้อง
มีร่างกายที่มีอาการครบ 32”

เจตสิก

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : truthseeker08. พิธีกรรม.
[https://pixabay.com/th/photos/พิธีกรรม-พุทธศาสนาเถรวาท-
พุทธ-3335526/](https://pixabay.com/th/photos/พิธีกรรม-พุทธศาสนาเถรวาท-พุทธ-3335526/). ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561

“สภาวะที่ประกอบด้วยจิต คุณสมบัติ
และอาการของจิต”

“คือ ไม่ดีไม่ชั่วชีวิตประกอบด้วย
ร่างกายและจิต (รูปและนาม)”

ประกอบด้วย 5 สิ่ง

รูป คือ ร่างกาย

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : truthseeker08. การทำสมาธิ.
<https://pixabay.com/th/photos/การทำสมาธิ-2032364/>.
ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560

เวทนา

“หมายถึง **อาการที่เป็นความสุข**
ความทุกข์ และไม่เป็นสุขไม่เป็นทุกข์
ที่เกิดขึ้นกับร่างกายและใจ”

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : Helena Cuerva. ดอกบัวบาน บัว ดอกไม้.

<https://pixabay.com/th/photos/ดอกบัวบาน-3588694/>. ลงข้อมูลเมื่อวันที่

4 กรกฎาคม 2559

สัญญา

“หมายถึง ความจำได้หมายรู้
ในสิ่งต่าง ๆ ของใจ”

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : Okan Caliskan. การทำสมาธิ.

<https://pixabay.com/th/photos/การทำสมาธิ-จิตวิญญาณ-1384758/>.

ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2559

สังขาร

“หมายถึง การคิดปรุงแต่งทั้ง
ทางดี ทางชั่ว ไม่ดีไม่ชั่ว ของใจ”

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : Sasin Tipchai. พระภิกษุสงฆ์.

<https://pixabay.com/th/photos/พุทธ-พระภิกษุสงฆ์-1807526/>.

ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2559

วิญญูญาณ

“หมายถึง **ความรู้แจ้งทาง**
อารมณ์ในสิ่งต่าง ๆ ของใจ”

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : English. ได้แสงเทียน.

<https://pixabay.com/th/photos/ได้แสงเทียน-2179184/>. ลงข้อมูลเมื่อวันที่

27 มีนาคม 2559

“ตา (จักษุ) หู (โสต) จมูก (ฆานะ)
ลิ้น (ชีวนา) กาย (กายะ) ใจ (มโน)”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์
ที่ตามองเห็นสิ่งต่าง ๆ เรียกว่า
จักขุวิญญาณ”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่หุ่ได้ยินเสียง
สิ่งต่าง ๆ เรียก โสตวิญญาน”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่จุ่มก่อดมกลิ่น
สิ่งต่าง ๆ เรียก **ฆานวิญญาณ**”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่ล้นได้ลิ้มรส
สิ่งต่าง ๆ เรียก **ชีวหาวิญญาน**”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่กายได้สัมผัส
สิ่งต่าง ๆ เรียก **กายวิญญาน**”

“ความรู้แจ้งทางอารมณ์เมื่อใจได้สัมผัส
อารมณ์ต่าง ๆ เรียก มโนวิญญูญาณ”

การดำเนินชีวิต

ของมนุษย์ในปัจจุบัน

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : truthseeker08. พิธีกรรม.
<https://pixabay.com/th/photos/พิธีกรรม-พุทธศาสนาเถรวาท-พุทธ-3335526/>. ลงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561

คำถาม

ประจำบทเรียน

นักเรียนจะทำอย่างไร
ไม่ให้เกิด**ความทุกข์**

“เมื่อตาได้สัมผัสกับรูป หูได้ยินเสียง
จมูกได้สูดดมกลิ่น ลิ้นได้ลิ้มรส กายได้สัมผัส
และใจได้นึกคิด”

“ต้องระวังใจ ไม่ให้คิดปรุงแต่ง จำได้หมาย
รู้ในเรื่องราวที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่ปรารถนา”

“หรือ ความปรารถนาอยากได้สิ่งที่
เกินวิสัยของตนที่จะทำได้ แล้วความทุกข์
ก็จะไม่เกิดขึ้นครอบงำจิต”

ใบงานที่ 3

(กำหนดเวลาในการทำ 5 นาที)

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : truthseeker08. การนั่งสมาธิ.
<https://pixabay.com/th/photos/การนั่งสมาธิ-1794292/>. ลงข้อมูล
เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2558

ใบงานที่ 3 เรื่อง ทุกข์

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์และตอบคำถามให้ถูกต้อง (กำหนดเวลา 5 นาที)

ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย ✓ ในข้อความที่ถูกต้องและใส่เครื่องหมาย X ในข้อความที่ผิด

1. หลักธรรม อริยสัจ ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย และนิโรธ
2. ทุกข์ คือ คือ ความจริงว่าด้วยทุกข์ คนทุกคนต่างก็เคยพบกับความทุกข์
3. วามรู้แจ้งทางอารมณ์ในสิ่งต่างๆ ของใจ มี 5 ทาง
4. ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่ตามองเห็นสิ่งต่างๆ เรียก จักขุวิญญาณ
5. ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่หูได้ยินเสียงสิ่งต่างๆ เรียก โสทวิญญาน
6. ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่ตามองเห็นสิ่งต่างๆ เรียก ฆานวิญญาน
7. ความรู้แจ้งทางอารมณ์เมื่อใจได้สัมผัสอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในใจ เรียก มโนวิญญาน
8. ความรู้แจ้งทางอารมณ์ที่กายได้สัมผัสสิ่งต่างๆ เรียก กายวิญญาน
9. ดา (จักขุ) หู (โสท) จมูก (ฆานะ) ลิ้น(ชีวะหา) กาย (กายะ) ใจ (มโน)
10. รูป หมายถึง ร่างกาย คือ ส่วนประกอบของชีวิตเป็นสสาร (ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ)
11. เวทนา หมายถึง อาการที่เป็นความสุข ความทุกข์ และไม่เป็นสุขไม่เป็นทุกข์ ที่เกิดขึ้นกับร่างกาย และใจ เรียกว่า กายเป็นทุกข์ ใจเป็นทุกข์
12. สัญญา หมายถึง การคิดปรุงแต่งทั้งทางดี ทางชั่ว ไม่ดีไม่ชั่ว ของใจ
13. เจตสิก หมายถึง สภาวะที่ประกอบกับจิต คุณสมบัติและอาการของจิต มีจิตฝ่ายกุศล
14. หน้าที่ต้องทำในทุกข์ คือ การกำหนดรู้ในทุกข์ หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นหมวดธรรมที่ว่าทุกข์ ได้แก่ ชั้นที่ 4
15. จิต หรือ วิญญาณธาตุ แปลว่า สภาวะที่รู้ เมื่อมีร่างกายจึงรู้คิด รู้พิจารณา รู้จักใคร่ตรง

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น ม.3/..... เลขที่.....

“ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย ✓

ในข้อความที่ถูกต้องและใส่เครื่องหมาย X

ในข้อความที่ผิด”